

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради ХДАЕУ

від 26 березня 2026 р., протокол №11

Введено в дію наказом ректора

від 26 березня 2026 р. №11/ОД

Юрій КИРИЛОВ

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

зі спеціальності

D1 Облік і оподаткування ОПП «Облік і оподаткування»

для прийому на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі НРК6, НРК7

ВСТУП

Програма співбесіди для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю D1 «Облік і оподаткування» призначена для осіб, які вже мають або здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Молодший спеціаліст», освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр» чи освітній ступінь «Молодший бакалавр». Програма визначає вимоги до рівня теоретичної та практичної підготовки вступників, необхідного для продовження здобуття вищої освіти. Найважливішим завданням співбесіди є встановлення відповідності знань, умінь і навичок вступника змісту освітньої програми підготовки бакалавра, а також оцінювання його вмотивованості щодо опанування професійних компетентностей в галузі обліку та оподаткування. Особливою вимогою виступає належний рівень володіння державною мовою.

Програма ґрунтується на трьох змістових блоках, які охоплюють основні дисципліни попереднього рівня підготовки: «Політична економія», «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік». Сформовані на їх основі тестові завдання мають міждисциплінарний характер, відповідають сучасним європейським підходам до контролю якості освіти, забезпечують об'єктивність результатів та дозволяють комплексно оцінити фахову компетентність вступника.

Структура завдання. Співбесіда проводиться у формі тестування. Кожен вступник отримує завдання, що включає 30 тестів закритого типу, кожен з яких передбачає вибір єдиної правильної відповіді з-поміж запропонованих варіантів. Зміст тестів охоплює як загальноєкономічні, так і спеціальні (фахові) дисципліни.

Порядок проведення співбесіди:

1. Процедура проведення співбесіди регламентується Положенням про приймальну комісію ХДАЕУ.
2. Під час тестування вступникам забороняється користуватися будь-якими

додатковими матеріалами, електронними пристроями, підручниками чи посібниками, якщо інше не передбачено окремим рішенням Приймальної комісії.

3. Для виконання завдань вступник використовує лише ручку з синім чорнилом (у разі офлайн-формату) або відповідний інтерфейс (в онлайн-режимі).

4. За результатами співбесіди ухвалюється рішення про рекомендацію вступника до зарахування. Оцінювання здійснюється згідно із затвердженими критеріями.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ»

Анотація

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів цілісної системи теоретичних знань про економічні закони, закономірності та механізми функціонування сучасного суспільного виробництва, розвиток економічного мислення, здатності аналізувати економічні процеси на мікро-, макро- та світовому рівнях, а також опанування практичних навичок дослідження господарських явищ і прийняття обґрунтованих економічних рішень.

Предметом курсу є система знань, умінь і навичок щодо сутності економічних відносин, закономірностей їх розвитку, механізмів дії економічних законів, форм організації виробництва, функціонування ринкової економіки, державного регулювання господарської діяльності, а також особливостей розвитку світового господарства та глобальних економічних проблем.

По завершенні вивчення дисципліни здобувач повинен:

знати:

предмет, метод, функції та категорійний апарат політичної економії, основні етапи розвитку економічної думки; типи та моделі економічних систем

(традиційна, командна, ринкова, змішана); зміст економічних законів (вартості, попиту та пропозиції, зростання потреб тощо); основи товарного виробництва, властивості товару, сутність і функції грошей, причини інфляції; форми та види капіталу, механізм нагромадження та інвестицій; форми та системи заробітної плати, структуру доходів населення; класифікацію витрат виробництва, сутність і види прибутку, показники рентабельності; моделі ринків, основи ціноутворення, механізм попиту та пропозиції, види конкуренції; сутність кредиту, банківської системи, процентної ставки; особливості аграрної сфери, види земельної ренти, ціну землі; показники результатів економічної діяльності (ВВП, ВНП, національний дохід); типи економічного зростання, фази циклів, причини безробіття; економічні функції держави, інструменти фіскальної та монетарної політики; форми міжнародних економічних відносин (торгівля, рух капіталу, міграція, валютно-фінансові відносини); економічні аспекти глобальних проблем;

вміти:

застосовувати методи економічного аналізу для дослідження господарських процесів; аналізувати механізм дії економічних законів та прогнозувати їх наслідки; визначати вартість товару, продуктивність праці, аналізувати фактори впливу на них; оцінювати стан грошового обігу, виявляти причини інфляції; аналізувати ефективність використання капіталу, розраховувати показники інвестицій; класифікувати витрати, розраховувати валові, середні та граничні витрати; аналізувати ринкову рівновагу, визначати ціну рівноваги, розраховувати еластичність попиту та пропозиції; характеризувати моделі ринків та особливості ціноутворення на них; розраховувати прибуток, норму прибутку та рентабельність; аналізувати форми кредиту, роль процентної ставки та банків; розраховувати диференціальну та абсолютну земельну ренту, ціну землі; обчислювати макроекономічні показники (ВВП, ВНП, національний дохід); визначати фази економічного циклу, аналізувати форми безробіття; оцінювати ефективність фіскальної та монетарної політики держави; аналізувати

форми міжнародних економічних відносин та їх вплив на національну економіку; виявляти економічні аспекти глобальних проблем та напрями міжнародного співробітництва.

Зміст за темами

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Розвиток економічної думки. Етапи формування політичної економії як науки. Концепції різних шкіл економічної думки (меркантилістів, фізіократів, представників класичної школи політичної економії та ін.). Предмет та категорійний апарат політичної економії. Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії. Місце політичної економії у системі економічних навчальних дисциплін. Політична економія і економічна політика. Економічні інтереси, їх види. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці

Основні форми суспільного господарства. Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та її відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей. Продукт виробництва. Необхідний і додатковий продукт. Товарне господарство. Умови виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості. Економічні теорії про вартість товару. Суспільний поділ праці. Класифікатор видів економічної діяльності. Галузі та структура економіки. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

Економічні потреби, їх суть і структура. Закон зростання потреб і механізм

його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні суперечності, їх характер та класифікація. Суперечності - джерело розвитку. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.

Економічна система: сутність і структура. Діалектика продуктивних сил, виробничих відносин та надбудови. Класифікація економічних систем за різними ознаками (теорії періодизації економічного розвитку суспільства: формаційний, цивілізаційний та системний підходи). Типи економічних систем. Основні риси традиційної економіки. Адміністративно-командна економіка, її переваги та недоліки. Ринкова економіка: основні характеристики та переваги. Основні характеристики змішаної економіки. Моделі змішаної економічної системи. Власність в системі суспільного виробництва. Економічний та юридичний зміст власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи і форми власності. Види та функції підприємництва. Значення прибутку у розвитку підприємництва.

Тема 5. Товарна форми організації суспільного виробництва. Товар та гроші

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Натуральне виробництво і його особливості. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Товар і його властивості. Закон вартості і його роль у розвитку товарного виробництва. Теорії вартості. Величина вартості товару. Конкретна й абстрактна праця. Залежність величини вартості товару від продуктивності праці. Проста та розвинена форми товарного виробництва. Еволюція форм вартості і виникнення грошей. Гроші, їх сутність і функції. Закон грошового обігу. Інфляція. Методи боротьби з інфляцією.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Капітал: процес виробництва і нагромадження. Капітал як економічна категорія. Загальна характеристика процесу перетворення грошей у капітал. Теорії про сутність капіталу. Загальна формула руху капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Види та форми капіталу. Людський капітал. Інтелектуальний капітал. Інформаційний капітал. Фінансовий капітал. Виробничий капітал. Підприємницький капітал. Фінансовий капітал. Капітал як фактор виробництва. Основний капітал і механізм його відтворення. Оборотний капітал. Нагромадження капіталу: сутність та показники ефективності. Фінансування і кредитування. Інвестиційна діяльність. Види та джерела формування інвестицій. Класифікація інвестицій. Інвестиційна політика України. Капітал і праця. Взаємозв'язок капіталу з працею. Теорії заробітної плати. Визначення вартості робочої сили. Сутність, форми та системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата, їх взаємозв'язок. Мінімальна заробітна плата та її критерії. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Диференціація доходів та її межі. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Елементи механізму соціального захисту.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Витрати виробництва. Теорії витрат виробництва. Сучасна класифікація витрат. Суспільні витрати. Економічні й бухгалтерські витрати. Валові, середні та граничні витрати, їх розрахунок. Валові (сукупні) витрати. Собівартість продукції, її види та структура. Проблеми зниження витрат. Прибуток як економічна категорія та головна мета діяльності підприємства. Концепції про джерела прибутку. Види прибутку. Економічний прибуток, бухгалтерський

прибуток. Показники прибутковості діяльності фірми. Норма прибутку та рентабельність.

Тема 8. Ринок: сутність, функції. Моделі ринків. Конкуренція і ціноутворення

Ринок: сутність, види, функції. Поняття ринку: альтернативні теорії. Характеристика системи ринків. Основи теорії попиту та пропозиції. Закон попиту, його графічне відображення. Закон пропозиції та його графічне відображення. Нецінові фактори попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції в умовах ринкової економіки. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Еластичність попиту та пропозиції. Ціна товару і фактори, що на неї впливають. Види цін. Конкуренція та її сутність. Ринкова конкуренція. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Конкуренція і моделі ринків. Особливості ціноутворення на різних ринках. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Ринок недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія. Особливості ціноутворення на різних ринках. Інфраструктура ринку. Фактори, що впливають на інфраструктуру. Функції ринкової інфраструктури. Ринок позичкового капіталу. Фінансово-кредитні установи. Фондові та товарні біржі. Дивіденди. Біржові індекси. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Валютна біржа. Українська Міжбанківська валютна біржа. Біржа праці та її функції. Служба зайнятості в Україні.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Загальна характеристика домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сутність та основні характеристики підприємства. Основні форми підприємств. Види та функції підприємництва. Умови розвитку підприємництва. Об'єкти, суб'єкти і види підприємництва. Форми організації підприємницької діяльності. Джерела формування майна підприємств. Сутність та основні характеристики підприємства. Форми, види і функції підприємств. Значення прибутку в розвитку підприємства. Регулювання підприємницької діяльності. Валовий дохід, його суть і структура. Підприємницький дохід. Значення прибутку у розвитку підприємництва.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента

Становлення ринку капіталів. Позиковий капітал. Сутність позикового капіталу, його джерела та роль у розвитку економіки. Позичковий процент. Роль процентної ставки. Сутність кредиту та його форми. Банки, їх роль та функції. Банківський прибуток. Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позикового капіталу. Сучасні форми торговельного підприємництва. Торговельний прибуток. Характеристика витрат обігу. Чисті і додаткові витрати обігу. Види та форми сучасної торгівлі. Товарні біржі та фондові біржі. Цінні папери. Аграрні відносини. Сільське господарство як галузь матеріального виробництва, специфіка аграрних відносин. Проблеми формування аграрних відносин в Україні. Особливості функціонування агропромислового комплексу в Україні. Підприємництво в аграрній сфері. Ринок землі. Рентні відносини. Економічна рента та її види. Земельна рента та орендна плата. Диференціальна земельна рента. Абсолютна земельна рента. Монопольна рента. Ціна землі.

Форми прибутку в аграрному підприємстві.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Суспільне відтворення, його види: просте і розширене відтворення. Процес виробництва та відтворення. Умови відтворення та реалізації суспільного продукту при простому та розширеному відтворенні. Результати економічної діяльності. Сукупний суспільний продукт. Кінцевий суспільний продукт. Національний доход. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Національне багатство і його структура. Відтворення та процес нагромадження. Економічна діяльність і проблеми збереження навколишнього середовища. Відтворення: сутність, види та складові. Крива виробничих можливостей. Об'єктивні умови процесу розширеного відтворення на основі інновацій та інвестицій.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Економічний розвиток. Сучасний підхід до сталого розвитку країн світу. Економічне зростання як відображення процесу розширеного відтворення. Типи економічного зростання. Моделі і теорії економічного зростання. Критерії економічного і соціального прогресу та його рушійні сили. Циклічність суспільного відтворення. Види циклів. Фази економічних циклів. Національні та світові економічні цикли. Економічні кризи. Особливості розвитку економіки України. Зайнятість: суть і форми. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Безробіття: сутність, види та економічно-соціальні наслідки. Причини безробіття. Особливості сучасного безробіття. Державне регулювання зайнятості.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

Господарський механізм: суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою. Держава як суб'єкт економічних відносин. Економічні функції держави. Концепції державного регулювання. Сутність, цілі, важелі (інструментарії) та основні напрями регулювання економіки. Планування і прогнозування економічного розвитку. Фінансова система і фінансова політика в державі. Необхідність і сутність фінансів. Державні фінанси. Фіскальна політика. Фіскальні методи регулювання виробництва. Механізм грошово-кредитного регулювання. Вплив грошово-кредитної політики на рівень суспільного виробництва.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

Суть і основні ознаки економічної системи капіталізму вільної конкуренції: Економічні відносини та відносини власності за умов капіталізму вільної конкуренції. Економічна система монополістичного капіталізму. Концентрація та централізація виробництва і капіталу. Виникнення монополій. Фінансово-монополістичний капітал і його сутність. Фінансово-монополістичні групи. Фінансова олігархія. Державно-монополістична стадія еволюції капіталістичної економічної системи. Державна власність та її межі. Планове ціноутворення. Загальна криза і розпад світової системи соціалізму. Суть і ознаки змішаної економічної системи. Приватний акціонерний та державний сектори економіки. Перехідні економічні системи: зміст і основні риси. Концепції різноманітності моделей транзитивних економік.

Тема 16. Сутність і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Світове господарство: сутність, етапи становлення, структура, основні риси та закономірності розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних

формувань. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Структура і тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації. Сутність і форми міжнародного руху капіталів, його масштаби, динаміка та географія. Причини, форми і наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий валютний курс. Міжнародні валютно-фінансові організації. Міжнародна міграція робочої сили: сутність, причини і основні напрями. Міжнародний ринок робочої сили. Інші форми міжнародних економічних відносин.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток.

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Паливно-енергетична та сировинна залежність. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зuboжіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Форми міжнародного співробітництва у світовому господарстві.

Список рекомендованої літератури

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник: У 2

кн. Кн. 1: Мікроекономіка / за ред. С. Панчишина, П. Островерха. Київ, 2020. 648 с.

2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник: У 2 кн. Кн. 2: Макроекономіка / за ред. С. Панчишина, П. Островерха. Київ, 2014. 390 с.

3. Економічна теорія: політична економія: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Зверякова. Одеса, 2014. 338 с.

4. Політична економія : навчальний посібник / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна та ін. Харків, 2019. 280 с.

5. Політична економія: навчальний посібник / за науковою ред. О.І. Ємець. Івано-Франківськ, 2017. 328 с.

6. Помінова І.І. Політична економія : навч.-метод. посібник. Харків:, 2016. 268 с.

7. Федоренко В.Г. Політична економія: Підручник. 2-ге вид. Київ, 2015. 487 с.

8. Mankiw, N. Gregory. Principles of Economics. Eighth Edition. 2016. URL: <https://institutions.com/download/books/3264-principles-of-economics-mankiw.html>

9. Marshall, Alfred. Principles of Economics. Eighth Edition. 2011 (1920). https://ollresources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/1676/Marshall_0197_EBk_v6.0.pdf

10. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка: Навч. пос. 2-ге видання, перероблене та доповнене. Київ, 2008. 438 с.

11. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. 6-те вид., перероб. і доп. Київ, 2007. 719 с.

12. Інституції, поведінка та економічна теорія. Внесок до класико-кейнсіанської політичної економії / Г. Бортіс ; пер. з англ. Т. Бардадим. Київ, 2007. 557 с.

13. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Серия: Классики экономической науки - XX век / Дж. М. Кейнс Москва, 2002. 352 с. 5.

Макроекономіка та макроекономічна політика: навч. посіб. / А.Ф. Мельник, Т.Л. Желюк, О.В. Длугопольський, О.В. Панухник; Наук. ред. А.Ф. Мельник. К.: Знання, 2008.

14. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. Київ, 2009. 743 с.

15. Мікроекономіка. Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. Київ, 2008. 677 с. 22

16. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. - М. : Эксмо, 2007. 960 с.

17. Тарасевич В.М. Актуальні виміри сучасної політичної економії. Проблеми економіки та політичної економії. 2020. № 1. С. 107-111.

18. Тарасевич В.М. Еволюція і предмет філософії та методології економічної науки: світові тенденції й національні особливості. Проблеми економіки та політичної економії. 2019. № 2. С. 59-80.

19. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи : Пер. со 2-го англ. изд. - М. : Дело ЛТД, 1995. - 864 с

20. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії. Київ, 2016. 277 с.

21. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ, 2011. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Shumpeter_Yozef_A/Teoriia_ekonomichnoho_rozvytku_Doslidzhennia_prybutkiv_kapitalu_kredytu_vidsotka_ta_ekonomichnoho_ts/

22. Bartik, Alexander W.; Bertrand, Marianne; Cullen, Zoe; Glaeser, Edward L. The impact of COVID-19 on small business outcomes and expectations. PNAS. July 28, 2020. #117 (30) 17656-17666. URL: <https://doi.org/10.1073/pnas.2006991117>

Інформаційні ресурси

1. Сайт Антимонопольного комітету України. URL: <http://www.amc.gov.ua>

2. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>

3. Сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <http://www.dkni.gov.ua>

4. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Сайт журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua/>
6. Сайт «Інвест-газети». URL: <https://investgazeta.ua/uk/>
7. Сайт Інформаційно-аналітичного порталу АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua>
8. Сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
9. Сайт Міністерства економіки України. URL: www.me.gov.ua
10. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
11. Сайт Міністерства соціальної політики України URL: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>
12. Сайт Міністерства фінансів України / URL: <https://mof.gov.ua>
13. Сайт Національного банку України: <http://www.bank.gov.ua>
14. Сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.nssmc.gov.ua>
15. Сайт Світового банку URL: <http://www.worldbank.org>
16. Сайт World Economics Association (WEA) / URL: <http://www.worldeconomicssociation.org/wea/general-information/>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

Анотація

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів системи теоретичних знань та практичних навичок з ведення бухгалтерського обліку, розуміння його ролі в управлінні підприємством, опанування методології та організації облікового процесу, а також набуття здатності складати та аналізувати фінансову звітність відповідно до національних стандартів.

Предметом курсу є система знань, умінь і навичок щодо методів,

принципів та прийомів ведення бухгалтерського обліку, документування господарських операцій, оцінки, калькулювання, подвійного запису, балансового узагальнення, складання фінансової звітності та організації облікової роботи на підприємстві.

По завершенні вивчення курсу здобувач повинен:

знати:

сутність, види, завдання та принципи бухгалтерського обліку; предмет, об'єкти та метод бухгалтерського обліку, його елементи; будову і зміст бухгалтерського балансу, типи господарських операцій; призначення та будову активних, пасивних і активно-пасивних рахунків, суть подвійного запису, кореспонденцію рахунків; відкриття рахунків, визначення оборотів і залишків, складання оборотних відомостей; класифікацію рахунків, План рахунків; вимоги до документів, документообіг; сутність і порядок проведення інвентаризації, відображення її результатів в обліку; оцінювання та калькулювання як елементи методу обліку; облік процесів постачання, виробництва та реалізації, формування фінансових результатів; облікові регістри, способи виправлення помилок, форми бухгалтерського обліку; склад та принципи складання фінансової звітності, основи організації бухгалтерського обліку, облікову політику.

вміти:

класифікувати господарські засоби за складом та джерелами утворення; складати бухгалтерський баланс, аналізувати типи змін під впливом господарських операцій; відкривати рахунки на підставі балансу, відображати операції на рахунках, визначати обороти та сальдо; складати кореспонденцію рахунків; складати оборотні відомості за синтетичними та аналітичними рахунками; користуватися Планом рахунків; оформлювати первинні документи, виправляти помилки в облікових регістрах; проводити інвентаризацію та відображати її результати в обліку; складати калькуляції собівартості продукції; вести облік процесів постачання, виробництва та реалізації, розподіляти

транспортно-заготівельні та загальновиробничі витрати; визначати фінансовий результат від реалізації та відображати використання прибутку на рахунках; застосовувати різні форми бухгалтерського обліку, в тому числі автоматизовану; складати фінансову звітність (баланс та звіт про фінансові результати).

Зміст за темами

Тема 1. Бухгалтерський облік в системі господарського обліку України

Поняття та сутність господарського обліку. Його значення та роль в управлінні народним господарством. Історичні аспекти розвитку обліку. Види обліку та нормативно-правова база їх регулювання, їх відмінні особливості і взаємозв'язок. Сутність та особливості бухгалтерського обліку. Мета, завдання та функції бухгалтерського обліку, принципи та вимоги до його ведення.

Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку

Загальна характеристика предмету бухгалтерського обліку. Об'єкти бухгалтерського обліку. Господарські засоби та їх класифікація за складом та розміщенням і за функціональною роллю в суспільному відтворенні. Джерела утворення господарських засобів та їх класифікація. Господарські процеси як об'єкт бухгалтерського обліку. Загальна характеристика методу бухгалтерського обліку. Характеристика елементів методу бухгалтерського обліку. Взаємозв'язок між предметом та методом бухгалтерського обліку.

Тема 3. Бухгалтерський баланс

Бухгалтерський баланс: визначення, значення і використання. Бухгалтерський баланс як спосіб узагальнення наявності господарських засобів та джерел їх формування. Класифікація балансів. Зміст, побудова та структура балансу. Зміст балансової формули. Критерії віднесення цінностей до активів. Визначення активу і пасиву балансу. Статті балансу та їх групування. Економічне, юридичне та облікове трактування активу і пасиву балансу.

Способи групування господарських засобів та джерел їх формування в балансі. Рівність активу і пасиву балансу та їх обумовленість. Державна регламентація побудови балансу. Види і форм балансу. Бухгалтерський баланс як джерело інформації про фінансовий стан підприємства. Господарські операції і господарські факти та їх характеристика. Зміни, які викликають господарські операції (факти) в складі засобів підприємства і джерел їх формування. Типи господарських операцій.

Тема 4. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис

Рахунки бухгалтерського обліку, їх призначення і будова. Призначення і будова активних, пасивних та активно-пасивних рахунків. Порядок відкриття бухгалтерських рахунків на підставі балансу. Порядок відображення господарських операцій на рахунках, визначення оборотів та кінцевих залишків (сальдо). Подвійний запис, його суть і значення. Визначення бухгалтерського проведення (запису) і кореспонденції рахунків. Прості і складні бухгалтерські проведення. Хронологічні і систематичні записи, їх суть і призначення. Поділ рахунків на синтетичні та аналітичні. Визначення і характеристика синтетичних рахунків. Визначення і характеристика аналітичних рахунків. Субрахунки, їх визначення і призначення. Послідовність запису господарських операцій в облікові реєстри синтетичного і аналітичного обліку. Оборотні відомості за аналітичними рахунками, їх види, призначення і порядок складання. Оборотні відомості за синтетичними рахунками, їх види, призначення і порядок складання. Методика і техніка звірки оборотів аналітичних і синтетичних рахунків. Взаємозв'язок між балансом і рахунками.

Тема 5. Класифікація і План рахунків бухгалтерського обліку

Принципи класифікації рахунків. Класифікація рахунків стосовно балансу. Класифікація рахунків за економічним змістом. Характеристика рахунків обліку господарських засобів (активів). Характеристика рахунків обліку джерел

формування господарських засобів. Класифікація рахунків за призначенням і структурою. Основні рахунки, їх види, призначення і будова (матеріальні, грошові, власного капіталу, розрахункові). Регулюючі рахунки, їх класифікація, призначення і будова (доповнюючі, контрарні, контрарно-доповнюючі). Операційні рахунки, їх класифікація, призначення і будова (збірно-розподільчі, бюджетно-розподільчі, калькуляційні, номінальні). Фінансово-результативні рахунки та їх характеристика. Позабалансові рахунки, їх призначення, будова і особливості. План рахунків бухгалтерського обліку, принципи його будови і значення.

Тема 6. Документація і інвентаризація

Характеристика бухгалтерського документа як носія обліково-економічної інформації. Функції документа в бухгалтерському обліку. Документація як елемент методу бухгалтерського обліку. Вимоги до змісту й оформлення документів відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» і Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку. Класифікація документів: за призначенням, за ступенем узагальнення даних, за місцем складання, за способом використання, за технікою складання і опрацювання. Порядок перевірки й опрацювання документів. Документооборот, його організація. Організація зберігання документів. Інвентаризація, її значення і види. Порядок проведення й оформлення інвентаризації. Виявлення результатів інвентаризації і відображення їх в обліку.

Тема 7. Оцінювання та калькулювання

Сутність та значення вартісної оцінки. Оцінка об'єктів бухгалтерського обліку (активів та зобов'язань). Основи калькулювання. Калькулювання у системі бухгалтерського обліку.

Тема 8. Облік основних господарських процесів

Основні показники господарської діяльності. Сутність вартісного вимірювання, його необхідність і значення. Бази оцінок. Методи оцінок та їх характеристика. Оцінювання як елемент методу бухгалтерського обліку. Калькулювання як елемент методу бухгалтерського обліку. Види калькуляції та об'єкти калькулювання. Облік процесу постачання. Загальні принципи обліку процесу придбання предметів праці. Методика і техніка складання розрахунку розподілу транспортно-заготівельних витрат. Облік процесу придбання засобів праці. Облік процесу виробництва. Класифікація витрат. Облік та розподіл загальновиробничих витрат. Призначення і структура рахунка 23 «Виробництво». Методи обліку витрат. Методика визначення фактичної собівартості випущеної продукції. Облік адміністративних витрат. Облік процесу реалізації. Методика і техніка визначення фінансових результатів від реалізації продукції. Облік формування фінансових результатів на рахунках бухгалтерського обліку. Облік використання прибутку на рахунках бухгалтерського обліку.

Тема 9. Облікові регістри, техніка і форми бухгалтерського обліку

Облікові регістри, їх види. Форми облікових регістрів. Методика і техніка облікової реєстрації. Помилки в бухгалтерських записах, способи їх виявлення і виправлення. Суть коректурного способу виправлення помилок. Застосування способу виправлення помилок – «червоне сторно». Умови застосування способу виправлення помилок – додаткових записів. Форми бухгалтерського обліку: суть та історичний розвиток. Сучасні форми бухгалтерського обліку, їх характеристики і застосування (меморіально-ордерна, Журнал-Головна, журнально-ордерна, проста та спрощена, автоматизована (комп'ютерна) форми бухгалтерського обліку).

Тема 10. Основи фінансової звітності

Поняття звітності, вимоги і класифікація. Основні вимоги до фінансової звітності та принципи її побудови. Нормативне регулювання порядку складання та подання фінансової звітності. Принципи складання фінансової звітності. Склад фінансової звітності, її подання і оприлюднення. Зміст і форма бухгалтерського балансу (звіту про фінансовий стан). Зміст і форма звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід).

Тема 11. Основи організації бухгалтерського обліку

Основні передумови раціональної організації бухгалтерського обліку. План організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Державне управління обліком і звітністю в країні. Форми побудови бухгалтерського обліку. Організація і ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Облікова політика підприємства.

Список рекомендованої літератури

1. Акімова Н.С., Говоруха О.О., Кирильєва Л.О., Євлаш Т. О. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Х.: ХДУХТ, 2019. 182 с.
<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7177/43.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 520с.
3. Гудзь Н., Денчук П., Романів Р. Бухгалтерський облік. навч. посібник рекомендований МОН України. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 424с.
4. Дутова Н.В. Бухгалтерський облік: завдання для практичних занять та самостійної роботи студентів СО «Бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Електронне видання. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 128 с.

5. Костюк У.З. Бухгалтерський облік і аудит: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2020. 141 с.
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20893-99>.
7. Краєвський В.М., Колісник О.П., Гуріна Н.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 388 с. URL: <https://dpu.edu.ua/kafedra-pravookhoronnoi-diialnosti?view=article&id=1790>
8. Крисоватий А.І. Панасюк в.М., Мельничук І.В. Основи обліку і оподаткування: підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48317>
9. Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік та оподаткування: підручник / за заг. ред. проф. А. І. Крисоватого та проф. В. М. Панасюк. Тернопіль: ЗУНУ. В-во «Економічна думка». 2024. 637 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/52000>
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
11. Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Бухгалтерський облік: від знань до компетентностей: навчальний посібник для дистанційного навчання. Тернопіль, 2020. 390 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/52818>
12. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах: підручник. 4-е вид., перер. та допов. / Плаксієнко В. Я., Камінська Т. Г., Маренич Т. Г., Скрипник С. В., Губарик О. М., Ільчак О. В., Ткаченко О. С., Чернецька О. В. / За ред. Плаксієнка В. Я. Київ: Вид-во «SBA Print», 2026. 594 с.
13. Плиса В.Й., Плиса З.П. Бухгалтерський облік. Навч. посібник. Реком.

МОН України. К., 2023. 560 с.

14. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 №88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

15. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.99 р., № 996-XIV зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

16. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Н. Л. Правдюк, Л. В. Коваль, О. В. Коваль. Київ., «Центр учбової літератури». 2020. 647 с
<http://repository.vsau.org/getfile.php/24655.pdf>

17. Нормативні акти України URL: <https://www.drs.gov.ua/regulations/>

18. Бухгалтерія URL: <https://ibuhgalter.net/newspaper>

19. Урядовий кур'єр URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/>

20. Баланс URL: <https://balance.ua/publishing/balans-prakticheskiy-gurnal-dlya-buhgaltera/>

21. Вісник Податкової служби України URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/24584299/

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК»

Анотація

Мета навчальної дисципліни – формування системи теоретичних знань та практичних навичок з ведення фінансового обліку, розуміння його принципів, методів та організації відповідно до національних та міжнародних стандартів, а також набуття здатності складати, аналізувати та інтерпретувати фінансову звітність підприємства.

Предметом курсу є система знань, умінь і навичок щодо методики фінансового обліку активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат та

фінансових результатів, документального оформлення господарських операцій, а також складання фінансової звітності згідно з П(С)БО та МСФЗ.

По завершенні вивчення курсу здобувач повинен:

знати:

сутність, об'єкти, принципи фінансового обліку, нормативно-правову базу (П(С)БО, МСФЗ); економічний зміст, класифікацію та оцінку основних засобів, нематеріальних активів, інвестиційної нерухомості, біологічних активів; методи амортизації, переоцінку, облік оренди необоротних активів; облік фінансових інвестицій та фінансових інструментів; облік (оцінка, методи вибуття, зменшення корисності); облік витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції; облік грошових коштів (касові операції, поточні рахунки, безготівкові форми розрахунків); облік дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів; структуру власного капіталу (статутний, пайовий, додатковий, резервний, вилучений капітал, нерозподілений прибуток); класифікацію та облік зобов'язань (довгострокові, поточні, забезпечення); облік розрахунків з постачальниками, оплати праці, страхування, податків і платежів; обліку кредитів банків, облік забезпечень майбутніх витрат і цільового фінансування; облік витрат діяльності (виробничі, адміністративні, витрати на збут, інші операційні, фінансові витрати); визнання та облік доходів від за видами діяльності; формування фінансових результатів (прибуток/збиток) та облік нерозподіленого прибутку (непокритих збитків); склад та методику складання форм фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки).

вміти:

застосовувати НП(С)БО та МСФЗ у практичній роботі; вести облік необоротних активів (надходження, амортизація, переоцінка, вибуття); розрізняти та обліковувати фінансову та операційну оренду; вести облік запасів (оцінка, вибуття, інвентаризація); вести облік витрат виробництва, розподіляти загальновиробничі витрати; вести облік грошових коштів (касові та банківські

операції); створювати та використовувати резерв сумнівних боргів; вести облік розрахунків з постачальниками, покупцями, підзвітними особами; вести облік статутного, пайового, додаткового та резервного капіталу; вести облік довгострокових та поточних зобов'язань, забезпечень; нараховувати заробітну плату, утримання, вести облік розрахунків з оплати праці та соціального страхування; вести облік розрахунків з бюджетом за податками (ПДВ, податок на прибуток, ПДФО); вести облік кредитів банків, позик, зобов'язань за облігаціями; вести облік доходів та витрат операційної, інвестиційної, фінансової діяльності; визначати фінансовий результат та формувати нерозподілений прибуток (непокритий збиток); складати всі форми фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки)

Зміст за темами

Тема 1. Основи побудови фінансового обліку

Сутність фінансового обліку, його об'єкти, завдання та у системі економічної інформації підприємства. Принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Концептуальні моделі фінансового обліку. Методи організації та ведення фінансового обліку в Україні. Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку та Міжнародні стандарти фінансової звітності. Управління фінансовим обліком в Україні.

Тема 2. Облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів

Економічний зміст, умови визнання та класифікація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів підприємства. Первісна оцінка основних засобів згідно НП(С)БО 7 «Основні засоби» та інших необоротних активів. Зменшення корисності основних засобів згідно НП(С)БО 8 «Зменшення корисності активів». Документальне оформлення операцій з

основними засобами та іншими необоротними матеріальними активами, нематеріальними активами. Методика фінансового обліку наявності та руху основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів. Порядок проведення та відображення у системі фінансового обліку переоцінки основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів. Методика фінансового обліку витрат на покращення основних засобів. Методи амортизації (зносу) основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів та її відображення у системі фінансового обліку. Розкриття інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи у фінансовій звітності підприємства. Економічний зміст, нормативно-правове регулювання та класифікація оренди (лізингу) необоротних активів згідно НП(С)БО 14 «Оренда» та чинного законодавства України. Методика обліку фінансової оренди необоротних активів у орендодавця і у орендаря. Методика обліку операційної оренди необоротних активів у орендодавця і у орендаря. Розкриття інформації про орендні операції з необоротними активами у фінансовій звітності підприємства. Синтетичний та аналітичний облік капітальних інвестицій.

Тема 3. Облік інвестиційної нерухомості

Економічний зміст та нормативно-правове регулювання інвестиційної нерухомості згідно НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Визнання та оцінка інвестиційної нерухомості. Особливості переведення та вибуття інвестиційної нерухомості.

Тема 4. Облік біологічних активів

Економічний зміст, умови визнання, класифікація біологічних активів згідно НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Документальне оформлення операцій з біологічними активами. Методика фінансового обліку біологічних активів.

Тема 5. Облік фінансових інвестицій та фінансових інструментів

Економічний зміст, умови визнання, класифікація та первісна оцінка фінансових інвестицій згідно НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції». Оцінка фінансових інвестицій станом на дату балансу. Методика фінансового обліку фінансових інвестицій, що обліковуються за методом участі у капіталі; фінансовий інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення та інших довгострокових фінансових інвестицій. Розкриття інформації про довгострокові фінансові інвестиції у фінансовій звітності підприємства. Економічний зміст, умови визнання та класифікація фінансових інструментів згідно НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти». Оцінка фінансових інструментів. Методика фінансового обліку фінансових інструментів. Розкриття інформації про фінансові інструменти у фінансовій звітності підприємства.

Тема 6. Облік запасів.

Економічний зміст, умови визнання та класифікація запасів підприємства. Первісна оцінка запасів згідно НП(С)БО 9 «Запаси» та методи оцінки запасів при їх вибутті. Зменшення корисності запасів згідно НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів». Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності підприємства. Документальне оформлення та методика фінансового обліку наявності і руху виробничих запасів. Економічний зміст, документальне оформлення та методика фінансового обліку наявності і руху малоцінних швидкозношуваних предметів.

Тема 7. Облік витрат виробництва та виходу продукції

Економічний зміст, умови визнання та класифікація витрат на виготовлення готової продукції, виконання робіт та надання послуг. Фінансовий облік витрат основного виробництва та собівартості випуску готової продукції (робіт, послуг) згідно НП(С)БО 16 «Витрати». Методика фінансового обліку готової продукції. Особливості оцінки продукції сільськогосподарського виробництва за НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Поняття, порядок визнання і види біологічних активів. Оцінка біологічних активів при первісному визнанні, інших надходженнях, на

дату балансу. Синтетичний та аналітичний облік поточних біологічних активів. Первинний облік надходження, видачі і списання продукції рослинництва, тваринництва, промислових виробництв. Характеристика рахунків для обліку готової продукції. Кореспонденція рахунків та порядок ведення обліку готової продукції в бухгалтерії. Нормативно-правове регулювання складу та порядку формування загальновиробничих витрат підприємства згідно чинного законодавства України. Методика фінансового обліку загально виробничих витрат підприємства. Порядок розподілу загально виробничих витрат між окремими об'єктами обліку. Економічний зміст, умови визнання та класифікація напівфабрикатів та визнання браку у виробництві. Методика обліку напівфабрикатів та браку у виробництві.

Тема 8. Облік грошових коштів

Економічний зміст і завдання обліку грошових коштів. Організація обліку касових операцій на підприємстві. Документальне оформлення касових операцій. Синтетичний і аналітичний облік касових операцій. Форми безготівкових розрахунків у господарському обороті України та платіжні інструменти. Облік коштів на поточному рахунку в банку в національній та іноземній валюті. Облік коштів на інших рахунках в банку. Облік інших коштів. Порядок проведення інвентаризації грошових коштів та грошових документів. Документальне оформлення результатів інвентаризації грошових коштів та грошових документів. Методика обліку результатів інвентаризації грошових коштів та грошових документів.

Тема 9. Облік дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів

Економічний зміст, умови визнання, оцінка та класифікація дебіторської заборгованості згідно НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Облік дебіторської заборгованості покупців, розрахунків за виданими авансами. Облік резерву сумнівних боргів. Нормативно-правове забезпечення розрахунків з

підзвітними особами. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з підзвітними особами. Облік розрахунків за нарахованими доходами; розрахунків за претензіями; розрахунків з відшкодування матеріального збитку; розрахунків з іншими дебіторами

Тема 10. Облік власного капіталу

Власний капітал підприємства: економічний зміст, умови визнання, класифікація та оцінка. Розкриття інформації про власний капітал у фінансовій звітності підприємства. Нормативно-правове регулювання порядку формування статутного капіталу. Порядок збільшення та зменшення статутного капіталу акціонерних товариств, товариств з обмеженою і додатковою відповідальністю, повних і командитних товариств. Фінансовий облік неоплаченого і статутного капіталу. Економічний зміст вилученого капіталу та методика його фінансового обліку. Економічний зміст, порядок формування і використання пайового капіталу. Нормативно-правове регулювання порядку формування і використання пайового капіталу згідно чинного законодавства України. Фінансовий облік пайового капіталу. Фінансовий облік капіталу в дооцінках, резервного та додаткового.

Тема 11. Методичні засади обліку зобов'язань

Зобов'язання: економічний зміст, умови визнання в системі бухгалтерського обліку, класифікація згідно господарського законодавства України та у системі бухгалтерського обліку. Загальна характеристика П(С)БО 11 «Зобов'язання». Економічний зміст та оцінка довгострокових, поточних, непередбачених зобов'язань, забезпечень майбутніх витрат і платежів та доходів майбутніх періодів. Розкриття інформації про зобов'язання у фінансовій звітності підприємства. Фінансовий облік зобов'язань підприємства.

Тема 12. Облік розрахунків з постачальниками та підрядчиками

Нормативно-правове регулювання здійснення господарських операцій підприємства з постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами згідно чинного законодавства України. Документальне оформлення зобов'язань і розрахунків підприємства з постачальниками і підрядчиками. Аналітичний і синтетичний облік зобов'язань і розрахунків підприємства з постачальниками і підрядчиками.

Тема13. Облік розрахунків з оплати праці та за страхуванням

Нормативно-правове регулювання оплати праці в Україні. Загальна характеристика НП(С)БО 26 «Виплати працівникам». Форми і системи оплати праці в Україні. Порядок нарахування та виплати заробітної плати в Україні. Види відпусток та порядок нарахування відпускних працівникам. Порядок нарахування допомоги по тимчасовій непрацездатності. Документальне оформлення оплати праці. Обов'язкові та добровільні утримання із заробітної плати. Фінансовий облік розрахунків за виплатами працівникам. Нормативно-правове регулювання здійснення розрахунків за страхуванням. Порядок здійснення відрахувань на соціальні заходи: платники, ставки та база відрахувань. Фінансовий облік розрахунків за соціальним страхуванням. Фінансовий облік розрахунків за індивідуальним страхуванням, за страхуванням майна та іншими видами страхування.

Тема14. Облік розрахунків за податками і платежами

Порядок погашення платниками податків зобов'язань перед державним, місцевим бюджетами та іншими цільовими фондами. Нормативно-правове регулювання здійснення розрахунків з бюджетом за податками, зборами та обов'язковими платежами в Україні. Методика фінансового обліку розрахунків з бюджетом по ПДВ, податку на прибуток, податку з доходів фізичних осіб, акцизному податку та іншими видами податків, зборів, обов'язкових платежів.

Тема15. Облік інших поточних зобов'язань

Нормативно-правове-регулювання, документальне оформлення та методика фінансового обліку поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями, короткострокових векселів виданих, розрахунків із учасниками. Документальне оформлення та методика фінансового обліку зобов'язань і розрахунків підприємства за одержаними авансами, за внутрішніми і внутрішньогосподарськими розрахунками, за нарахованими відсотками та за іншими операціями.

Тема16. Облік позик (кредитів) банків та зобов'язань за облігаціями

Нормативно-правове регулювання здійснення кредитних операцій у суб'єктів господарювання згідно чинного законодавства. Класифікація кредитів (позик) фінансових установ. Документальне оформлення та методика фінансового обліку короткострокових позик банку. Нормативно-правове регулювання операцій із облігаціями. Документальне оформлення та фінансовий облік зобов'язань за облігаціями.

Тема17. Облік забезпечень та цільового фінансування

Забезпечення майбутніх витрат і платежів: економічний зміст, умови визнання, класифікація та оцінка. Фінансовий облік забезпечень по виплатах працівникам, на додаткове пенсійне забезпечення, на виконання гарантійних зобов'язань, на реструктуризацію підприємства, на виконання обтяжливих контрактів та інших забезпечень майбутніх витрат і платежів. Цільове фінансування: економічний зміст та нормативно-правове регулювання господарських операцій з надходження і використання коштів цільових надходжень та цільового фінансування. Облік цільового фінансування і цільових надходжень.

Тема 18. Облік витрат діяльності підприємства

Загальна характеристика НП(С)БО 16 «Витрати». Розкриття інформації про витрати у фінансовій звітності підприємства. Класифікація витрат основної та іншої діяльності підприємства за економічними елементами. Склад виробничої собівартості готової продукції (робіт, послуг). Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Нормативно-правове регулювання складу та порядку формування прямих витрат підприємства. Перелік калькуляційних статей прямих витрат підприємства. Методика фінансового обліку прямих витрат на виробництво продукції (робіт, послуг). Нормативно-правове регулювання складу та порядку формування адміністративних витрат підприємства згідно чинного законодавства України. Методика фінансового обліку адміністративних витрат підприємства. Порядок списання адміністративних витрат звітного періоду. Нормативно-правове регулювання складу та порядку формування витрат на збут підприємства згідно чинного законодавства України. Методика фінансового обліку витрат на збут підприємства. Порядок списання витрат на збут звітного періоду. Порядок формування інших витрат операційної діяльності. Методика фінансового обліку витрат на дослідження і розробки, собівартості реалізації виробничих запасів, сумнівних і безнадійних боргів, втрат від операційної курсової різниці, втрат від знецінення запасів, недостач, втрат і псування товарно-матеріальних цінностей, визнаних штрафів, пені і неустойки та інших витрат операційної діяльності. Економічний зміст і визначення інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Загальна характеристика НП(С)БО 31 «Фінансові витрати». Методика фінансового обліку втрат від участі у капіталі. Методика фінансового обліку фінансових витрат (відсотків, інших фінансових витрат) та порядок їх капіталізації. Методика фінансового обліку собівартості реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і цілісних майнових комплексів, втрат від операційної курсової різниці, втрат від уцінки необоротних активів, втрат від списання (ліквідації) необоротних активів та інших витрат звичайної діяльності підприємства.

Тема 19. Формування та облік доходів за видами діяльності

Загальна характеристика НП(С)БО 15 «Доходи». Розкриття інформації про доходи у фінансовій звітності підприємства. Методика фінансового обліку доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг. Методика обліку доходів від продажу виробничих запасів, від операційної оренди необоротних активів, від операційної курсової різниці, від одержаних штрафів, пені і неустойок, від відновлення раніше списаних активів, від списання безнадійної кредиторської заборгованості, від безоплатно одержаних оборотних активів та інших доходів операційної діяльності. Методика фінансового обліку доходів від участі у капіталі та фінансових доходів (дивідендів, відсотків, роялті та інших фінансових доходів). Методика фінансового обліку доходів від продажу фінансових інвестицій, необоротних активів та цілісних майнових комплексів, від не операційної курсової різниці, від безоплатно одержаних необоротних активів та інших доходів звичайної діяльності підприємства. Доходи майбутніх періодів: економічний зміст, умови визнання та оцінка. Порядок включення доходів майбутніх періодів до складу доходів звітного періоду. Методика фінансового обліку доходів майбутніх періодів.

Тема 20. Облік фінансових результатів діяльності

Економічний зміст та порядок формування фінансових результатів (прибутків або збитків) підприємства за звітний період. Нормативно-правове регулювання формування фінансових результатів діяльності підприємства. Загальна характеристика принципу фінансової звітності – «нарахування (порівняння) доходів і витрат». Методика фінансового обліку фінансових результатів основної, фінансової, іншої звичайної діяльності підприємства. Методика фінансового обліку нерозподілених прибутків (непокритих збитків).

Тема 21. Основи побудови фінансової звітності

Сутність, склад, призначення і класифікація звітності підприємства. Основи фінансової звітності підприємства: методика складання та порядок подання балансу(звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності. Методика складання та порядок подання інформації за сегментами. Основи консолідації фінансової звітності групи підприємств.

Список рекомендованої літератури

1. Фінансовий облік: навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь: Державний податковий університет, 2022. 616 с.
2. Атамас П.Й., Лисиченко О.О., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник / Центр навчальної літератури, Київ, 2019. 356 с.
3. Верига Ю.А., Гладких Т.В., Орищенко М.М. Фінансовий облік: навч. посіб. / Центр навчальної і практичної літератури, Київ, 2019. 438 с.
4. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (затв. МФУ 30.11.99. №291). URL: <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/oneregulations/19316>.
5. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. та ін. Фінансовий облік: підручник; кер. кол. авт. і наук. ред Крупка Я.Д. 4-те вид. доп. і перероб. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 478с.
6. Фінансовий облік 1 (у схемах і таблицях) Частина 1 : навч. посіб. / [М.Т. Теловата, О.В. Петраковська] за заг. ред. М.Т. Теловатої. К: Інтердрук, 2019. 217 с.
7. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”: від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*.URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

8. Теловата, М. Т. Фінансовий облік - 1 (у схемах і таблицях) [Електронний ресурс] : навч. посіб. Ч. 1 / М. Т. Теловата, О. В. Петраковська ; Національна академія статистики, обліку та аудиту. - К. : Інтердрук, 2019.; 217 с.

9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]: Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р № 291 [Електронний ресурс]: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

11. Податковий кодекс України [Текст] : прийнятий Законом України від 2 грудня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

12. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/>

13. Абрамчук, М. Ю. Фінансовий облік [Електронний ресурс]: конспект лекцій : для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» усіх форм навч. та слухачів ЦПО / М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. - Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.

14. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затверджена наказом Мінфіну України від 20.04.2015 р. № 449 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15>

15. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: наказ Міністерства фінансів України №59 від 13.03.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98>

16. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р., №2. URL:

<https://ips.ligazakon.net/document/view/MF07002>.

17. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MF03270>

18. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг сільськогосподарських підприємств: затв. наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>

19. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: наказ Мінфіну України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>

20. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 р. № 481. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#n19>.

21. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Інструкція НБУ № 22 від 21.01.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

22. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р № 504/96-ВР. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>

23. Про затвердження Змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 10.02.2019 р. № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0037500-19#Text>

24. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.06р. № 1315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06#Text>

25. Про облікову політику: лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text>

КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВСТУПНИКА

Шкала оцінювання

Блоки завдань	Кількість вірних відповідей	Рейтингові бали
Блок А (загальнооекономічний) (4 бали за 1 вірну відповідь, мах =40 балів)	1	4
	2	8
	3	12
	4	16
	5	20
	6	24
	7	28
	8	32
	9	36
	10	40
Блок Б (професійний) (8 балів за правильно виконане завдання, мах=160 балів)	11	48
	12	56
	13	64
	14	72
	15	80
	16	88
	17	96
	18	104
	19	112
	20	120
	21	128
	22	136
	23	144
	24	152
	25	160
	26	168
	27	176
	28	184
	29	192
	30	200